Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o Predlogu uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 708/2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu

COM(2009) 541 konč. – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Poročevalec: **g. SALVATORE**

Svet Evropske unije in Evropski parlament sta – prvi 11. novembra 2009 v skladu s členom 37 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, drugi 5. marca 2010 v skladu s členom 43(2) – Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 708/2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu

COM(2009) 541 konč. – 2009/0153 (CNS).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 461. plenarnem zasedanju 17. in 18. marca 2010 (seja z dne 17. marca) s 130 glasovi za, nobenim glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) se strinja s spremembami Uredbe (ES) št. 708/2007 o uporabi tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu na podlagi novih znanstvenih ugotovitev, med njimi tudi rezultatov usklajenega ukrepa IMPASSE, izvedenega v okviru VI. okvirnega programa.

1.2 Tudi EESO se zavzema za uresničitev obeh ciljev uredbe, ki sta: čim večje zmanjšanje tveganja, povezanega z gojenjem tujih in lokalno neprisotnih vrst, ter odprava zapletenih upravnih postopkov za gospodarske subjekte v tem sektorju. Upravne obremenitve so povezane z nacionalnimi dovoljenji, ki so potrebna za ribogojske objekte, v katerih gojijo tuje in lokalno neprisotne vrste.

1.3 Pri tem je bistvenega pomena zagotoviti biološko varnost objektov. Za to je treba sprejeti ustrezne ukrepe: a) med prevozom, b) z uporabo natančno opredeljenih protokolov v sprejemnih objektih in c) z upoštevanjem ustreznih postopkov vse do dajanja ribjih proizvodov v potrošnjo.

1.4 V tem okviru se zdi nova opredelitev zaprtih ribogojskih objektov dobro strukturirana in skladna z rezultati projekta IMPASSE, vendar pa lahko zelo tehnični jezik pripelje do razlag, ki niso vedno pravilne. Da bi preprečili morebitne nejasnosti v fazi izvajanja, bi bilo treba v novi uredbi izrecno navesti, da so zaprti ribogojski objekti tisti objekti, ki se nahajajo na kopnem.

1.5 Nova uredba določa tudi, da je treba pri zaprtih ribogojskih objektih poskrbeti, da gojene alohtone vrste ali biološki material ob poplavah ne bi zašli v odprte vode. Zato bi bilo treba določiti varnostno razdaljo med omenjenimi objekti in odprtimi vodami, ki bi bila odvisna od vrste, lokacije in strukture objekta.

1.6 Glede na to, da voda ne predstavlja edinega tveganja za pobeg, pa bi bilo treba zagotoviti tudi vse potrebne sisteme za zaščito zaprtih ribogojskih objektov pred plenilci, ki lahko povzročijo pobeg gojenih vrst in njihovo širjenje.

1.7 EESO se strinja tudi s stališčem, da premiki iz zaprtega v odprti ribogojski objekt ne morejo šteti kot rutinski premiki. Zato bi bilo tudi zaželeno, da bi bili zaprti ribogojski objekti – kadar proizvodni cikel to dopušča – vodeni in upravljani ločeno od odprtih sistemov, s čimer bi zmanjšali morebitna tveganja okužbe vodnih ekosistemov.

2. **Uvod**

2.1 Ob vse večjem povpraševanju po beljakovinah iz ribjih proizvodov ter upadanju ribolova zaradi pretiranega izkoriščanja morij in notranjih voda je ribogojstvo lahko pozitiven prispevek k zadovoljevanju naraščajočega povpraševanja po tovrstnih živilih. Dejansko je bila na svetovni ravni v zadnjih treh desetletjih v ribogojstvu zabeležena 11-odstotna letna rast proizvodnje (Naylor & M. Burke, 2005) ([1]).

2.2 V takšnih okoliščinah gospodarski in poslovni interesi močno podpirajo uvajanje in gojenje tujih in lokalno neprisotnih vrst, vendar pa je treba te interese kljub vsemu prilagajati ciljem ohranitve ekosistemov, ki bi bili lahko ogroženi, če se ta dejavnost ne izvaja pravilno.

2.3 Uvajanje tujih vrst je eden glavnih dejavnikov motenj vodnih ekosistemov, za katere je kriv človek, v svetovnem merilu pa tudi drugi najpogostejši razlog za zmanjševanje biotske raznovrstnosti, takoj za uničevanjem habitatov. V vseh ekosistemih obstaja krhko ravnovesje, ki je rezultat počasnega razvojnega procesa, po zaslugi katerega je vsak organizem v interakciji z lastnim okoljem in vzpostavlja vrsto odnosov s svojim prostorom ter z drugimi prisotnimi organizmi. V takšnem položaju ima vsak organizem natančno opredeljeno vlogo in zapolnjuje točno določeno ekološko nišo. Zanimivi so tudi učinki podnebnih sprememb na migracije ribjih vrst v različnih vodnih okoljih.

2.4 Ko tuja vrsta postane del nove skupnosti, vstopa v interakcijo z vrstami, ki so tam bile že prej, in lahko na nepredvidljiv način spremeni predhodna ravnovesja. Novi prebivalci lahko avtohtone vrste napadajo ali z njimi tekmujejo za hrano in prostor, iz držav izvora lahko prinesejo nove zajedavce in druge patogene, ali pa se križajo z avtohtonimi vrstami.

2.5 Zato je treba opredeliti glavne značilnosti zaprtih ribogojskih objektov. Te so: fizična pregrada med divjimi in gojenimi organizmi, ravnanje s trdnimi odpadki, ustrezno odstranjevanje mrtvih organizmov, nadzor in čiščenje vhodnih in izhodnih voda.

3. **Splošne ugotovitve**

3.1 Tveganje pobega tujih in lokalno neprisotnih vrst iz ribogojskih objektov se veča sorazmerno z zmanjševanjem nadzora. Zaprti sistemi, v katerih ribogojstvo poteka znotraj varnih struktur, ki jih ščitijo fizične in kemične pregrade, zmanjšujejo tveganje pobega na minimum, medtem ko odprti ekstenzivni ribogojski sistemi omogočajo manjšo raven varnosti in včasih tudi nenamerno širjenje uvoženih vrst v naravna okolja.

3.2 Ocenjuje se, da je približno 20 % neavtohtonih vrst vzgojenih v odprtih sistemih in manj kot 10 % v intenzivnih zaprtih sistemih, vendar žive živali v nekaterih primerih (kot so dvolupinske školjke) začasno – med fazo čiščenja – preselijo celo precej daleč v zaprte ali odprte objekte, kjer je tveganje širjenja zelo veliko (IMPASSE) ([2]).

3.3 Obstoječi zaprti sistemi uporabljajo različne tehnologije čiščenja vhodnih in izhodnih voda, ki pa vse predvidevajo fizično ločitev ribogojnic od naravnih vodnih ekosistemov. Kljub vsemu pa je hiter razvoj teh ribogojskih tehnik in različnih ribogojskih sistemov Svet spodbudil k pripravi uredbe, ki je predmet tega mnenja.

3.4 Z Uredbo (ES) št. 708/2007 je bil vzpostavljen okvir, s katerim se urejajo ribogojske prakse glede tujih in lokalno neprisotnih vrst, da bi tako ocenili in kar najbolj zmanjšali njihov možni vpliv na vodne habitate. Uredba določa sistem dovoljenj, ki ga je treba vzpostaviti na nacionalni ravni.

3.5 Dovoljenja niso potrebna v primerih, ko zaprti ribogojski objekti zagotavljajo biološko varnost gojenja. Za zmanjšanje tveganja je treba sprejeti ustrezne ukrepe med prevozom, uporabljati natančno opredeljene protokole v sprejemnih objektih in upoštevati ustrezne postopke vse do dajanja ribjih proizvodov v potrošnjo.

3.6 Nova opredelitev zaprtih ribogojskih objektov ustrezno upošteva rezultate ukrepa IMPASSE, vendar pa bi bilo treba tudi jasno navesti, da so zaprti ribogojski objekti tisti objekti, ki so na kopnem.

3.7 EESO se v celoti strinja s ciljem iz predloga za novo uredbo, in sicer, da je treba preprečiti prehajanje trdnih odpadkov ali gojenih rib ali njihovih delov v odprte vode. Zaradi močnega razvoja tehnologije filtriranja in čiščenja odpadnih voda ter v stalni skrbi za biološko varnost pa je treba upoštevati dejstvo, da je slednjo možno zagotoviti s pomočjo različnih sistemov: fizičnih, kemičnih, bioloških ali kombinacijo vseh teh.

([1]) Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

([2]) IMPASSE projekt No 44142. D1.3. Poročilo 3.1. *Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species*. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini), 2008 (stran 14).

4. **Posebne ugotovitve**

4.1 Da bi preprečili vsakršno tveganje okužbe vodnih ekosistemov, je treba opredeliti ustrezne ukrepe za spremljanje in nadzor uvajanja ter prenosov tujih in lokalno neprisotnih vrst v ribogojstvu. To pa je možno le s pripravo, sprejetjem in izvajanjem mednarodnih kodeksov, ki bi določali ustrezne prakse in postopke.

4.2 Ker voda ni edino tveganje za pobeg, bi bilo treba zagotoviti vse potrebne sisteme zaščite zaprtih ribogojskih objektov pred plenilci, zlasti pticami, ki lahko povzročijo pobeg gojenih živali in njihovo širjenje v naravi.

4.3 Zaželeno je tudi, da se zaprti ribogojski objekti vodijo in upravljajo ločeno od odprtih gojitvenih sistemov, da bi čimbolj zmanjšali vsa morebitna tveganja okužbe vodnih ekosistemov.

4.4 EESO se strinja z odločitvijo, da se državam članicam zaupa odgovornost za redno posodabljanje seznama obstoječih zaprtih ribogojskih objektov na njihovih ozemljih, ki je dostopen na internetu, da se tako zagotovi kar največjo javno dostopnost teh podatkov in poveča odgovornost tako gospodarskih subjektov kot drugih zainteresiranih strani na lokalni ravni za pravilno upravljanje ribogojskih objektov.

V Bruslju, 17. marca 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI